

СХВАЛЕНО

рішенням Комітету
Верховної Ради України
з питань аграрної та
земельної політики

від 14.07.2021 р., протокол № 68

**РЕКОМЕНДАЦІЇ
КОМІТЕТСЬКИХ СЛУХАНЬ НА ТЕМУ:
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ»**

Заслухавши та обговоривши інформацію Першого заступника Міністра аграрної політики та продовольства України Висоцького Т.М., народного депутата України – голови підкомітету з питань соціальної політики агропромислового комплексу, розвитку сільських територій, науки та освіти Комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики Костюка Д.С., народного депутата України Соломчука Д.В., Заступника Міністра освіти і науки України Рогової В.Б., голови Житомирської обласної державної адміністрації Бунечка В.І., голови Новоград-Волинської міської ради Боровця М.П., генерального директора Директорату регіональної політики Міністерства розвитку громад та територій України Подорожного В.А., заступника голови Житомирської обласної ради Ширми В.В., ректора Поліського національного університету Скидана О.В., першого заступника керівника Виконавчої дирекції ВАГ Слободяника І.Л., доповіді і пропозиції представників об'єднань територіальних громад Житомирської області, керівництва обласної ради, фермерів та науковців учасники комітетських слухань відзначають наступне.

Новітня парадигма державної політики у розвитку регіонів України спрямована на покращення їх соціально-економічних показників, розкриття потенціалу громад на засадах фінансової децентралізації, сприяння розвитку інфраструктури громад, удосконалення міжбюджетних відносин, а також наближення економічних та соціальних стандартів діяльності установ територіальних громад до потреб їх мешканців.

Для забезпечення реалізації державної політики сільського розвитку розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2015 року № 995-р схвалена Концепція розвитку сільських територій, мета реалізації якої досягнення гарантованих стандартів та покращення умов проживання сільського населення, збереження сільського населення як носія української ідентичності, культури і духовності, створення умов для розширення можливостей сільських громад для розв'язання існуючих проблем.

Однак, політика розвитку сільських територій вимагає удосконалення та має співвідноситись з сучасними викликами та проблемами сьогодення, особливо щодо формування інвестиційних проектів і залучення інвесторів та

відповідно підвищення конкурентоспроможності сільських територій, а також заходи щодо стимулювання оновлення матеріально-технічної бази сільського господарства на інноваційні та енергозберігаючі технології тощо.

Для реалізації цих завдань в Мінекономіки було утворено робочу групу з питань сільського розвитку (наказ Мінекономіки від 13.05.2020 № 866), серед основних завдань якої, зокрема, створення сприятливих умов для формування та реалізації державної політики розвитку сільських територій для підвищення добробуту та якості життя сільських мешканців та розроблено проект Концепції сільського розвитку.

Базові, нормативні та концептуальні напрями проекту Концепції сільського розвитку спрямовані на вирішення проблем у світлі положень Цілей Сталого Розвитку, які проголошені резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1 глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року та результати їх адаптації з урахуванням специфіки розвитку України, викладені у Національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна», а також підтримані Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року».

Проектом Концепції сільського розвитку передбачається забезпечення сталого сільського розвитку, як єдність і врівноваженість трьох його складових: економічної, соціальної і екологічної.

Економічна складова базується на збільшенні обсягів виробництва сільськогосподарської конкурентоспроможної продукції, розвитку фермерства, сільськогосподарської кооперації, малих форм господарювання на селі тощо. Соціальна – на створенні оптимальних соціальних умов та підвищенні якості життя людини, як головної цінності розвитку суспільства, забезпеченні зайнятості та підвищення рівня життя сільського населення та ін., а екологічна – на раціональному використанні природно-ресурсного потенціалу сільських територій та їх екологічній безпеці.

Крім того, одночасно з проектом Концепції передбачається розробка та обговорення з громадськістю плану заходів з її реалізації у 2021 році.

За результатами реалізації проекту Концепції сільського розвитку передбачається досягти:

- зростання частки зайнятого працездатного населення у сільській місцевості;
- збільшення рівня заробітної плати у сільському господарстві з 85% до 100% рівня від середньої по економіці;
- збільшення суб'єктів поза аграрної сфери на 20%;
- збільшення суб'єктів господарювання в АПК на 5 тис одиниць;
- запровадження дієвої системи аграрних консалтингових послуг на місцях (інформаційно-комунікаційне забезпечення 70% сільського населення) тощо.

В той же час було акцентовано увагу, що однією з найважливіших складових задоволення жителів територіальних громад від впровадження

децентралізації є достатній рівень розвитку соціальної сфери, особливо такої надзвичайно важливої складової, як надання медичної допомоги належного рівня якості та на доступних умовах.

В соціальній сфері велике значення має фактор доступності до соціальної (медичної) послуги. Сформована за багато років мережа надання медичної допомоги створила для людей доступні та зрозумілі так звані «маршрути пацієнтів», забезпечила відпрацювання особливостей обслуговування жителів віддалених сіл, хуторів, де часто взагалі немає медичних працівників, крім фельдшерів служби екстреної медичної допомоги. Система медичного обслуговування сільського населення має багато організаційних відмінностей від обслуговування міських жителів, і в першу чергу, це питання доступності і відстані: можливість отримання медичних послуг (лікування, діагностика, проходження різноманітних медичних та профілактичних оглядів, видача довідок впродовж світового дня, з гарантованим поверненням рейсовим транспортом додому). Формування робочого графіка лікарні без черг для сільських жителів. В той же час, в таких центральних районних лікарнях показники роботи закладів показують належний рівень роботи по всіх напрямках.

Передача до міста, як територіальної громади, на території якої існують дві різні мережі з однаковими функціями, закладів, які раніше обслуговували «райони», безумовно призведе до швидкої ліквідації дублюючої системи, тобто, якщо говорити, наприклад, про лікарні – закриття центральної районної лікарні, адже в місті вже є міська лікарня (або навіть декілька лікарень).

В зв'язку з цим постає питання, надзвичайно важливе та актуальне для жителів територіальних громад ліквідованих Верховною Радою України районів, які раніше користувались послугами «районного» комунального закладу охорони здоров'я (що перебував у спільній власності територіальних громад сіл, селищ, міст і задовольняв потреби жителів цих громад).

Учасниками слухань було зазначено, що пропозиції вирішення вище наведених питань відображені у законодавчій ініціативі, а саме у проекті Закону України «Про внесення змін до пункту 10 Розділу V Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо забезпечення права територіальних громад на охорону здоров'я та медичну допомогу», (реєстр. № 5334), який очікує розгляду Комітетом Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування.

Також було зазначено, що на даний час в рамках реалізації медичної реформи скалась складна ситуація в сфері охорони здоров'я у Житомирській області, а саме проблема у кадровому забезпеченні в наданні медичних послуг сільському населенню, відновлення лікарень та їх відділень тощо.

Відповідно до Порядку вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, затверджений Наказом МОЗ №503 від 19 березня 2018 року, за кожним лікарем встановлена максимальна кількість пацієнтів: для терапевта - 2000, педіатра - 900, сімейного лікаря – 1800.

У зв'язку з щільністю населення в даній територіальній громаді, максимальна кількість декларацій на одного сімейного лікаря складає 850-900. Разом з цим, паралельно існує інша проблема – багато сільських жителів не можуть отримати медичні послуги вчасно, оскільки лікарні розташовані в місці і відповідно лікарі не завжди можуть здійснити медичні послуги за межами міста.

В ході обговорення даної проблематики було озвучено, що з 2012 року у м. Новоград-Волинську розпочато будівництво хірургічного корпусу лікарні КНП «Новоград-Волинське міськрайонне територіальне медичне об'єднання», яке досі не завершено. В той же час Департаментом регіонального розвитку Житомирської обласної державної адміністрації проведено тендер на завершення даного будівництва за 110 млн грн. Однак, очікуваних коштів на добудову хірургічного корпусу з бюджету Державного фонду регіонального розвитку на 2021 рік не передбачили і будівництво зупинилося.

Також підіймалася проблема військового шпиталю А-1063 в м. Новоград-Волинському, функціонування якого вкінці 2013 року було призупинено й досі не відновилося. І це тоді, коли в м. Новоград-Волинському розміщена 30-та окрема механізована бригада, 12-ий окремих полк оперативного забезпечення, 54-ий окремих розвідувальний батальйон, 181-ий окремих батальйон тилового забезпечення, об'єднаний міський військовий комісаріат та підрозділ військової служби правопорядку. Внаслідок участі у війні, яка триває в Україні вже 7 років, одна лише 30-та окрема механізована бригада, що дислокується в м. Новоград-Волинському, бійці якої пройшли, зокрема, бої за Дебальцеве, Волноваху, Іловайськ, Маринівку, Лутугине, Рубіжне, Савур-Могили, бої під Горлівкою, на полі боїв втратила понад 250 військових, а понад 1300 отримали серйозні поранення.

Лише у Новоград-Волинському районі понад 2 тис. поранених, контужених та інвалідів АТО/ООС, які потребують реабілітації. Загалом, таку потребу мають більше 10 тис. військовослужбовців укрупненого Новоград-Волинського району. Для вказаної категорії військовослужбовців потрібен реабілітаційний центр.

Також порушувалось питання щодо Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695, якою визначено стратегічну ціль І «Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах», та у рамках якої передбачено виконання низки завдань за напрямками «Розвиток сільських територій» та «Протидія кризам на територіях з особливими проблемами розвитку», зокрема:

- запровадження підтримки інтегрованих проектів розвитку сільських територій, стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва на сільських територіях, насамперед віддалених та з низькою щільністю населення, а також розширення мережі центрів підтримки підприємництва;

- сприяння розвитку різних форм кооперації, фермерства, забезпечення доступності ринків збуту для малих та середніх виробників сільськогосподарської продукції, інфраструктури для зберігання сільськогосподарської продукції; запровадження нових технологій та обладнання для переробки сільськогосподарської сировини;

- підтримка диверсифікації сільськогосподарського виробництва, запровадження нових культур, розвиток тваринництва, утворення підприємств з переробки сільськогосподарської продукції, що використовують нові інноваційні технології, застосування яких спрямовано на використання місцевої сировини та сприяє створенню нових робочих місць.

Також в ході слухань постало питання розробки проекту закону про продовольчу безпеку, основу якої складає агропромисловий комплекс країни, який, в свою чергу, забезпечує екологічно чистими і корисними для здоров'я продуктами харчування вітчизняного виробництва за науково-обґрунтованими нормами і доступними цінами при збереженні і поліпшенні середовища проживання, дотриманні раціонального природокористування.

Обговорили питання щодо ініційованого проекту Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо створення Фонду розвитку сільських територій» (реєстр. № 5584), відповідно до якого, кошти даного Фонду спрямовуватимуться на видатки розвитку: інфраструктури, мережі інтернет, енергозбереження, освіти та медицини у сільській місцевості, розвиток сільського туризму та послуг гостинності в сільській місцевості, реалізацію державних програм розвитку малих і середніх сільськогосподарських товаровиробників, зокрема, у сфері органічного виробництва, розвитку малого та середнього підприємництва в аграрній сфері та суміжних галузях.

Особлива увага учасників була приділена питанню забезпечення населення територіальної громади якісною питною водою в необхідних обсягах та відповідно до встановлених стандартів. Для реалізації даної мети необхідно здійснити будівництво дамби, що дасть можливість підняти рівень води у річці Случ, будівництво водозабірних свердловин з водогінною мережею, проведення протиповеневих заходів, поліпшення гідрологічного режиму та санітарного стану річки Случ. Розроблення окремої державної програми потребує реконструкція та будівництво очисних споруд.

Учасники виїзних Комітетських слухань неодноразово підіймали проблему діяльності Головного управління Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру у Житомирській області, яке, на думку присутніх на слуханнях Голів ОТГ, незаконно, в порушення процедур, виділяє землі по 2 га під сільське господарство пов'язаним з керівництвом установи громадянам з інших регіонів України.

Також пролунали пропозиції щодо того, як подолати безробіття на селі та залучити інвестиції. Зокрема, на Житомирщині активно триває робота над створенням індустріального парку в Брониківській ОТГ, що в разі успішної реалізації проекту створить тисячі нових робочих місць. З іншого боку, задля

залучення кредитних коштів міжнародних фінансових установ під реалізацію інфраструктурних проектів на селі, Голови громад звернулися з проханням до органів центральної влади щодо державного гарантування курсової різниці при отриманні кредитів. Адже, непоодинокі випадки, коли свого часу отримані кредити при курсі в 8 грн за долар громади й досі повертають через значне падіння гривні.

Окремо було обговорено питання щодо програми «Нове Село», ініційовану Президентом України В.Зеленським, зокрема, щодо шляхів реалізації запропонованих центрів адміністративних послуг, банківських та поштових відділень, магазинів, медичних центрів та аптек з програмою «Доступні ліки», освітніх програм та оснащення шкіл комп'ютерною технікою, опорних пункти поліції, тощо.

Також була акцентована увага на взаємозв'язку розвитку сільських територій, підтримки фермерства і особистих селянських господарств та продовольчої безпекою країни. В рамках даного питання обговорили пропозицію щодо створення в Житомирській області «Школи фермерства» на базі Поліського національного університету із залученням відповідних профільних асоціацій.

Водночас, учасниками слухань було заслухано питання щодо набрання чинності 24 липня 2021 р. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель» від 17 червня 2020 року № 711-IX. Як зазначалось, Кабінету Міністрів України необхідно прискорити розробку та затвердження нормативно-правових актів відповідно до прийнятого Закону.

Підсумовуючи, учасниками слухань було визначено, що реалізація державної політики у розвитку регіонів має будуватись на певній моделі системної взаємодії, яка ґрунтується на постійному, чіткому прямому зв'язку між органами місцевого самоврядування та іншими гілками виконавчої влади.

Тому, результатом комітетських слухань стало підписання Меморандуму про співпрацю між Міністерством аграрної політики та продовольства України, Житомирською обласною державною адміністрацією та Всеукраїнською асоціацією громад.

Враховуючи вищезазначене, з метою вирішення соціально-економічних питань та подальшого розвитку територіальних громад і сільських територій, учасники комітетських слухань **р е к о м е н д у ю т ь**:

I. Верховній Раді України:

1. Включити до порядку денного п'ятої сесії та розглянути:

- проект Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо створення Фонду розвитку сільських територій», реєстр. № 5584 від 28.05.2021;

- проект Закону України «Про внесення змін до пункту 10 Розділу V Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо забезпечення

права територіальних громад на охорону здоров'я та медичну допомогу», реєстр. № 5334 від 05.04.2021;

2. Прискорити розгляд та прийняти в другому читанні та в цілому як Закон:

- проект Закону України «Про Фонд часткового гарантування кредитів у сільському господарстві», реєстр. № 3205-2 від 25.05.2020;

- проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання діяльності фермерських господарств», реєстр. № 4046 від 03.09.2020.

II. Офісу Президента України:

1. Ініціювати розроблення нової державної програми «Велике очищення», в рамках якої відбуватимуться заходи по очищенню річок, реконструкція та будівництво очисних споруд, задля забезпечення населення України якісною питною водою.

III. Кабінету Міністрів України:

1. Розробити нормативно-правові акти до прийнятого Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель» від 17 червня 2020 року № 711-IX.

2. Розглянути та схвалити Концепцію розвитку сільських територій на наступні роки.

3. Передбачити у Державному бюджеті України на 2022 рік фінансування будівництва дамби на річці Случ та водозабірних свердловин відповідно до затвердженої Кабінетом Міністрів України Загальнодержавної цільової соціальної програми «Питна вода України» на 2022 — 2026 роки.

4. Розробити проект закону про продовольчу безпеку.

IV. Комітету Верховної Ради України з питань бюджету:

1. Прискорити розгляд проекту Закону України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо створення Фонду розвитку сільських територій», реєстр. № 5584 від 28.05.2021.

V. Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування:

1. Прискорити розгляд проект Закону України «Про внесення змін до пункту 10 Розділу V Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо забезпечення права територіальних громад на охорону здоров'я та медичну допомогу», реєстр. № 5334 від 05.04.2021.

VI. Міністерству аграрної політики та продовольства України:

1. Прискорити доопрацювання проекту Концепції розвитку сільських територій та подати на розгляд Кабінету Міністрів України.

2. Ініціювати проведення аудиту роботи Головного управління Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру у Житомирській області за 2014 — 2021 роки.

VII. Міністерству оборони України та Міністерству у справах ветеранів України:

1. Пришвидшити процес передачі військового шпиталю у місті Новоград-Волинський Житомирської області з балансу Міністерства оборони України до Міністерства у справах ветеранів України та створення на його базі реабілітаційного центру для ветеранів бойових дій.

VIII. Міністерству фінансів України:

1. При розробленні проекту Державного бюджету України на 2022 рік передбачити витрати на створення реабілітаційного центру для ветеранів у місті Новоград-Волинський Житомирської області.

2. Розглянути можливість державного гарантування покриття курсової різниці при отриманні кредитів об'єднаними територіальними громадами у міжнародних фінансових установ.

IX. Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів України і Державному агентству водних ресурсів України:

1. Вжити заходів щодо сприяння будівництву дамби на річці Случ та затвердженню необхідної дозвільної документації для зазначеного будівництва.

X. Міністерству регіональної політики України:

1. Передбачити з бюджету Державного фонду регіонального розвитку на 2022 та 2023 роки фінансування добудови хірургічного корпусу в місті Новоград-Волинський Житомирської області.

2. Сприяти в завершенні реалізації проекту «Індустріальний парк «Romanivka park» в Брониківській ОТГ Новоград-Волинського району Житомирської області.

XI. Міністерству охорони здоров'я України:

1. Розглянути можливість диференційного підходу до кількості декларацій на одного лікаря відповідно до чисельності населення в сільській місцевості у кожній територіальній громаді.

Голова Комітету

М. СОЛЬСЬКИЙ